

קבצי הערות התמימים ואנ"ש בלקו"ש חלק ט"ו שיחה א' לפרשת ויצא

קובץ הערות התמימים ואנ"ש 770 גליון מה (תשל"ו)

א. בלקו"ש ויצא ש.ז. מסביר (וכן הוא במאמר אהה אהה של אדהאמ"צ) שרק במצות שבת שוים גדולים ופשוטים, משא"כ בשאר מצוות, ומביא דוגמא מחפילין שיש חילוק בין צדיקים גדולים ואנשים פשוטים בהלב ו(המוח שב)ראש. ובהע' *17 מקשה על זה שלכאורה כן הוא בכל מל"ת, ומתוך שאינו כן, ומביא דוגמא מע"ז ע"ש באריכות. ומה שקשה לי להבין (מלבד המבואר בכ"מ אחרת, שבתפילין שוין משרע"ה עם איש פשוט, וגם במל"ת מבאר בס"ב פמ"ו "כי תורה אחת לכולנו" אך י"ד יש לחלק כמובן) שהרי יש כמה מל"ת, שאינם ב"אמונה ודעת" (שזרו תירוצו ע"ז), ולדוגמא אכילת טריפות, ואיזה חילוק יש בין איסור בורר בשבת לאכילת טריפות בימות החול. *

כן צלה"ב בסוף השיחה סעיף וא"ו מביא שאצל יעקב (דוקא) כחוב והי' זרען כעפר הארץ גו', והלא מצינו ענין העפר אצל אברהם ואנכי עפר ואפר, ואדרבה אצל יעקב נאמר על זרען, ואצל אברהם נאמר עליו.

הרב משה לברטוב

ברוקלין

ב. בלקו"ש שם ס"ג: "חילוק צווישן דער מצוה פון שבת און אנדערע מצוות: אנדערע מצוות, וויבאלד זייער אופן הקיום איז דורך אן "עבודה ועשי", זיינען דא חילוקים צווישן דעם אופן קיום המצוות דורך צדיקים גדולים און דעם אופן הקיום דורך אנשים פשוטים: צדיקים גדולים, בא זייער הנחת תפילין כנגד הלב ועל הראש, למשל, איז דאך בי זיי דער לב ו(מוחין שב)ראש באופן נעלה ביותר - משא"כ ביי אנשים פשוטים. און עד"ז ביי אנדערע מצוות,

דאקעגן די מצוה פון שמירת שבת, וואס באשטייט פון מנוחה און שביחה פון עניני עשי', איז דאך אין דעם "ניט", אין דעם העדר ניטא קליין אונטערשייד צווישן איין אידן און א צווייטן, ווארום הגם די שביחה פון אנשים פשוטים איז פון מלאכה סתם, די שביחה פון עושי מלאכה המשכן - אין מלאכות המשכן, אויך איז דאך די שביחה פון דער עבודת הבריורים של ימות החול - איז עס בלויז א חילוק אין די ענינים פון וועלכע מ'איז שובת; אבער אין ענין און עצם השביחה זיי הכל שוין ממש.

ובהע' *17: אין להקשות דה"ז בכל מצות ל"ת -

ואינו - כי, לדוגמא, ל"ת דלא יהי' לך אלקים אחרים - תוכנה האיסור דע"ז (דשייך לאמונה ודעת כו') ובתוצאה מזה בא האיסור דעשיית ע"ז, השתחוואה וכו' והשבת ע"ז כו',

משא"כ השביחה ומנוחה דשבת - זהו תוכן הציווי ("ומנוחה שלימה", שביחה מ"כל מלאכה") וכמש"נ (יתרו כ, י - יא): לא תעשה כל מלאכה גו' כי גו' וינח ביום השביעי. עכ"ל.

[לכאורה צ"ל בההערה "מנוחה" בלי וא"ו, וכמו שהוא בתפילת "אתה אחד"].

וי"ל בדרך אפשר בבאור הדברים (כי נשאלו ע"ז כמה שאלות * בקבוצות לומדי השיחות, ומפני האר זות לא נכתב כ"א העולה מכל השקו"ט):

- ההפרש -

* החירוף וביאור עכ"ז - ראה סעיף הבא.

* וקצתן מובאות בסעיף הקודם, ע"ש.

ההפרש בין עשה לל"ת הוא, שענין העשה הוא חיוב (של פעולה או של מצב) ול"ת-שלילה.

ולדוגמא, בשבת ישנו עשה (וראה שיחת י"ט כסלו תשל"ה, ש"פ וישב ומקץ ש.ז. מפענ"צ פ"ו ס"ה. וש"נ) ול"ת. ענין העשה הוא החיוב דמצב של מנוחה (ובדרך ממילא מסתעף מזה איסור המלאכה); וענין הל"ת דלא תעשה כל מלאכה הוא השלילה דענין המלאכה, בתור מלאכה (ובדרך ממילא מסתעף מזה ענין המנוחה).

ומובן שאעפ"י שמהשלילה מסתעף החיוב, ומהחיוב - שלילה, מ"מ החיוב שמסתעף מן השלילה ענינו (אינו חיוב, כ"א) שלילה, והחיוב אינו אלא רק כמה שהשלילה מחייבת. ולדוגמא בשבת הל"ת מחייבת מנוחה רק מ"ל"ט מלאכות הידועות ולא טלטול אכנים וקורות כבידות" (אגה"ק סי' כ"ט). ועד"ז בנוגע השלילה הבאה מן החיוב (שלכן לאו הבא מכלל עשה - עשה).

[וזהו ביאור דברי הרמב"ם (סהמ"צ שורש וא"ו) "שהמצוה שיהי בה עשה ולא תעשה ראוי למנות עשה שבה עם מצות עשה ולא שבה עם מל"ת", "והוא דבר מבואר שענין הציווי בהם זולת ענין האזהרה ושניהם שני ענינים נבדלים, ציווה כאחד מהם והזהיר מן האחר". (ומבואר מה שהקשה (על הרמב"ם) הרי"פ פערלא במבוא לפירושו לסהמ"צ לרס"ג סי' ז שורש וא"ו), ואכ"מ].

והנה כאן בהשיחה שמבאר שבמצוות שמירת שבת כל ישראל שויין, לא קאי על העשן שבזה בודאי ישנם חילוקים (ובפרט עפ"י המבואר בשיחת ש"פ מקץ ש.ז. שזהו ענין שביתה בעצם ולא שביתה ממלאכה כו'. ע"ש בארוכה) כ"א קאי על הל"ת (כדמוכח ממה שכוחב בהפנים "הגם די שביתה וכו'". וכך מוכח ממ"ש בהערה "בכל מל"ת" ולא כתב "גם במל"ת". וכך מפורש בסוף ההערה, ופשוט). [ואעפ"י שכאן כתב גם הלשון "מנוחה" ובשיחת י"ט כסלו שם מבואר של הגמרא "(שבת ו) מנוחה" קאי על העשה ושאר הענינים החיוביים דשבת - לכאור' כאן לא נחית לדיוק זה].

וע"ז מבאר שאע"פ שכל המל"ת ענינם שלילה, וא"כ לכאורה גם בהם משתווים כל ישראל, כמו בשבת, מ"מ חילוק גדול ביניהם. ובהקדים:

הל"ת, הרי, כנ"ל, ענינם שלילה, ובשלילה עצמה הרי ישנם שני ענינים (שאעפ"י שבפועל אי אפשר לא בלי השני מ"מ בענין (ובהבנה) שני ענינים הם): א) השלילה מענינים אחרים. ובענין זה - שבשלילה - ישנם שינויים בין האופן דשלילת ענין אחד לשלילת ענין שני, שהרי זהו ענינו - מה שהוא שולל את הענין; ב) עצם ענין השלילה, היינו השלילה לא כמו שהיא מדודה בשלילת ענינים אחרים (ומה שישנו ענין הנשלל הוא רק כעין הכשר ותנאי כו'), כ"א מה שאין בו ענינים אחרים, העדר. ובענין זה אין שינויים בין שלילת ענין זה או אחר כו', כמובן.

ושני ענינים אלו ישנם בין בשאר המצוות ל"ת זבין במל"ת דשבת, אלא שהחילוק ביניהם הוא:

בשאר המל"ת, ולדוגמא בל"ת דלא יהי' לך הציווי הוא על השלילה (לא כמו שהיא עומדת בפני עצמה, כ"א השלילה) דע"ז.

ובזה הרי כשם שינשם שינויים בענינים הנשללים כמו"כ ישנם חילוקים באופן השלייה, (ובפרט שקיום הל"ת הוא רק כשבאה דבר עבירה לידו וניצול הימנה, כמבואר בקידושיין (לט, ב)), שיש מי ששולל את האיסור בתכלית התוקף וההפרכה, ויש שאינו בתוקף כ"כ וכיו"ב.

והרי"ז בדומה ממש להחילוקים במ"ע, שכשם שבקיום מ"ע השינוי בין צד"ג לבין איש פשוט אינו בעצם קיום המצוה כ"א בהאופן ובהכוונה דקיום המצוה (וכמובן מהדוגמא דמצוה תפילין שמביא בהשיחה, ובמאמר ד"ה אתה אחד (ע' סו) מפורש: בשאר המצוות כמו תפילין... בודאי יש בזה חילוקי מדריגות, שהצדיקים עושים באהבה ויראה בכוונת (כ"ה בהמאמר, ואולי צ"ל: בכוונה, או: בכוונות) ועונג), כמו"כ בקיום מל"ת הנה בעצם הקיום אין חילוק, ורק בהאופן.

אבל כ"ז הוא רק בנוגע לכל המל"ת, שבהם הציווי הוא על שלילת איסור מסויים זה, (ולא שלילה בעצם). משא"כ בנוגע לל"ת דשבת, הנה אעפ"י שינוי חילוק בין השובת מל"ט מלאכות כפשוטם לבין השובת מעבודת הבירורים כו', מ"מ תוכן הציווי אינו שלילת מלאכה פלונית ופלונית, כ"א, (ע"ד) שלילה בעצם, "העדר", ונמצא שבקיום ציווי זה אין חילוק בין צד"ג לאיש פשוט,

משא"כ בשאר המל"ת, הנה אעפ"י שגם בהם ישנו הענין דשלילה בעצם, ובענין זה משתווים הצד"ג והאיש פשוט, מ"מ הציווי הוא על השלילה דע"ז, למשל, ובזה (בהציווי) הרי אינם משתווים.

ודברים אלו מפורשים בהשיחה: "הגם די שביתה, איז עס בלוי א חילוק אין די ענינים פון וועלכע מ'איז שובת; אבער אין ענין און עצם השביתה זיינען "הכל שווין ממש".

ועפ"י ז' מובן ג"כ מ"ש "העדר" ולא כתב "שלילה", וכן כפל הל' לכאורה: "אין דעם "ניט", אין דעם העדר".

וכן בהערה: "ל"ת דלא יהי... תוכנה האיסור דע"ז וכו'". ומ"ש "דשיין לאמונה ודעת כו'" - היינו להסביר שאין הכוונה בשלילה בעצם - שלא תהי' לו אמונה בע"ז או בריבוי כו' (רמב"ם הל' יסוה"ת פ"א ה"ו) - כ"א שבאמונתו ודעתו ישלול את זה כו'. (ועפ"י מובן מה שתיבות אלו מוקפות).

וכן מ"ש: וכתוצאה מזה בא האיסור דעשיית ע"ז, השתחווה וכו' והשבת ע"ז כו'.

- וי"ל בדא"פ שהכוונה בזה להמשך הכתובים דעשה"ד: לא יהי' לך אלקים אחרים גו' לא תעשה לך פסל (שלזה כוונתו ב"עשיית ע"ז") גו' לא תשתחוה להם ("השתחווה") ולא תעבדם ("וכו'") גו'.

ועד"ז בנוגע "השבת ע"ז כו'" אולי הכוונה בזה שמצוה זו נלמדת (לדעת המכילתא עה"פ. ורש"י שם. ועוד (וראס ספה"מ תש"ח ע' 203 הערה ד, וש"נ)) מלא יהי' לך -

שאין כוונתו בזה שגם איסורים ולאווין אלו באים כתוצאה מהאמונה ודעת כו', כ"א שכולם באים מחמת שצריך לשלול את הענין דע"ז.

וי"ל בשני אופנים: א) שהוא מביא ראי' ע"ז - שזהו תוכן הציווי - מהמשך הכתובים, וכנ"ל; ב) שדבר פשוט ומסתבר הוא, ולכן אין צריך להביא ראי' על שאר הלאווין שמלבד ע"ז.

ועפ"ז מובן ג"כ שאין סתירה להמבואר בהשיחה שתוכן הל"ת
דשבת הוא רק "ניט", העדר ממ"ש בספה"מ תש"ח הנ"ל, וז"ל:
"לא תבערו אש שהוא ציווי פרטי דהבערה, וענינו וכוונתו
השלילה דחילול שבת וחיוב דקדושת שבת", ע"ש. כי שם אינו מדבר
אודות עצם הציווי (שתוכנו רק שלילה), כ"א אודות "ענינו וכוונתו".
ופשוט.

והנה יש שהקשו שהמבואר בהשיחה שאיסור מלאכה בשבת שווה
בכל ישראל הוא בסתירה למ"ש בתניא פמ"ו: ובזה יובן חומר עונש
איסור מלאכה בשבתות. השוה לכל נפש, לפי שאף בנפש בור ועם
הארץ מאיר אור קדושת שבת ויו"ט וכו', ע"ש.

וכתב כ"ק אד"ש (הובא בלקוטי ביאורים לתניא ח"ב ע' שנא):
יש להמתיק הדיוק דמביא מאיסור שויו"ט דוקא, דמלאכה בשבת
"אין בגופה עבירה אלא הוא (האדם) עבר עבירה" (ירוש' שבת פי"ג,
ג) ובפרט לביאור כמה אחרונים (בירוש' שבת הנ"ל) שזהו איסור
גברא (ולא חפצא) ובכ"ז גם בזה אין חילוק בין גברא לגברא, ע"ש.

ואם כמבואר בהשיחה הרי אדרבה באיסור שבת כולם שווים,
וא"כ למה "אינו מובן כלל וכלל" (לקו"ב שם) מה שחומר העונש
על חילול שבת הוא שווה בכל נפש?

אבל אי"ז קשה. כי רק הקיום דמצות שבת שווה בכאו"א משא"כ
- לולא המבואר בתניא שם - בעבירה וחילול שבת הרי פשוט שהפגם
(ובטילא גט העונש שלפי ערך הפגם - תניא פכ"ד בהגהה) הוא בכאו"א
לפי ערכו. ופשוט.

וכן לאידך גיסא מובן שאין סתירה ממ"ש בתניא שם שהפגם הוא
בשוה בכל ישראל, ע"ש, למ"ש בהשיחה, כי בהשיחה מדובר אודות
אופן הקיום, ובתניא אודות הפגם. ופשוט.

ויש להעיר: מ"ש בסיום סעיף זה: און דורך דעם וואס... איז
ער ניט "מהרהר כלל בעסקיו" - איז "אין לך עונג גדול מזה" -
אינו ענין השייך לכאו"א כמבואר בלקו"ש יתרו חשל"ד.

קבוצה מלומדי השיחות

קובץ הערות התמימים ואנ"ש מאריסטאון גליון לט (תשל"ו)

ז. בלקו"ש ויצא ש.ז. ס"ג מסביר שקיום מצות ע"י צדיקים חלוק מאנשים פשוטים, משא"כ שבת, ענין השביחה הוא שיהיה לכולם. ובהערה *17) מסביר שבסיום מצוה ל"ת יש ג"כ חילוק באופן קיומה בצדיקים מבאנשים פשוטים, ע"פ.

ולכאורה חסר ביאור בזה, וגם, איך שייך החילוק באופן קיומה בשאר מצות ל"ת (ולא רק באיסור ע"ז).
וי"ל הביאור בזה, דבמצות ל"ת העיקר הוא ההרחקה מהאיסור. ומובן שכל מה שהוא מרחק א"ע יותר מהאיסור הוא מקיים המצות ל"ת ביתר הידור. ומשום דזה הוי ענין השייך "לאמונה ודעת", ומובן שבכלל ישראל "איך דעותיהם שונות", א"כ ההבנה בכל אחד ואחד - מהו ענין ע"ז (משום זה צריכים להרחיק עצמו) ובאופן אחר, ונמצא דכאו"א מרחק א"ע מיט א באזונדערע שטארקייט, ושייך שצדיקים - שמבינים יותר המיאוס דבע"ז - מתרחקים ביתר עוז מע"ז מאנשים פשוטים שאינם מבינים כ"כ טעם מיאוסה.

משא"כ בשבת - איך ענינה שמלאכה בשבת הוא דבר מאוס, וכל מה שמרחק מן המלאכה הוא מקיים המצוה, - אלא ענין ההעדר במלאכה גופא הוא הכלייה בפני עצמה, וכל מה שאינו "מהרהר כלל בעסקיו" זהו כבר קיום ענין השביחה בתכליתה, שזה פועל תענוג ש"איך לך תענוג גדול מזה".

וזה מובן גם בכללות כל מצות ל"ת, שיש חילוק באופן ההרחקה

מזה בצדיקים - שמבינים טעם מיאוסה יותר - מבאנשים פשוטים. ולהעיר מהדוגמא שמובא בהערה הנ"ל הוא ממצות ל"ת דע"ז שהוא כולל כל מצות ל"ת (תניא פ"כ), ובהפנים הדוגמא שמביא הוא ממצות תפילין וכל התורה כולה הוקשה לתפילין.

מנחם מענדל אלטיין
ישיבה גדולה ד'טיאטעל

ח. ... בענין הנ"ל יש להעיר מדוע מביא הדוגמא מתפילין דוקא והא יש שאר מצות ששקולות כנגד כל התורה כולה, ולמשל מצות ציצית שהכתוב שקלה וחלה בה כל המצוה כולם (קצט"ע תחילה סי' ט'), ומדוע מביא דוגמא מתפילין דוקא?

אבל מובן ממה שמבואר בלקו"ש ח"ה בהשגחה לחנוכה, דבנ"ח יש מעלה מצוה עשה, וגם מעלת מל"ת, דמאיר גם בחוץ, מקום הקליפות וס"א ומבאר דזה דוגמת המצוה תפילין, דבתפילין יש ג"כ מעלת מצות ל"ת, משום דתפילין פועל ש"וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", שמאיר אלוקות גם מקום דגקה"ט.

ומשום דבהליקוט הנ"ל מבאר החילוק שיש בכאו"א בקיום מצות עשה ומצוה ל"ת (כמבואר בהערה *17), מובן הדוגמא היותר מתאימה לתפילין שיש בה ענין של מצות עשה וגם המעלה של ל"ת.

30/06/2018 11:11

הנ"ל

א. בנוגע למה שדובר בהתוועדות, "פ חו"ב ש.ז. והוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א באות לא "ויש להוסיף שענין זה שייך במיוחד ליום השבת לאחר חצות - כידוע שהזמן דיום השבת שלאחר חצות שייך במיוחד ליעקב... שכן "נחלת יעקב" היא "נחלה בלי מצרים... וזכיעקב שכתוב בו ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה" עכ"ל.

אוצר החכמה

ומבואר בלקו"ש חלק ט"ו שיחת ויצא (א) את השייכות לנחלה בלי מצרים הבאה מענין "ופרצת" וקרוב לסוף השיחה שם מבאר שייכות נחלה בלי מצרים ליעקב דוקא ולא לשאר אבות וזלה"ק: "דוקא בלי יעקב"ן... וואס בילעם איז געווען דעם ביטול בתכלית - וואס דערפאר שטייט (אלס ההקדמה צו ברכת "ופרצת") "והי' זרעך כעפר הארץ", וואס עפר ווייזט אויף תכלית הביטול - האט בלי אים מאיר געווען בחי' יחידה, וואס דריקט זיך אויס בגילוי אין שמירת שבת כנ"ל בארוכה, עכלה"ק ועי"ש בארוכה אודות השייכות דשבת לבחי' יחידה.

ולכאורה גם אברהם אבינו ע"ה אמר (בראשית יח, כז) "ואנכי עפר ואפר" שלכאורה זה גם כן מורה על תכלית הביטול אצל אברהם וכמבואר בהתוועדות דשבת זו (ראה הנחות בלה"ק בהשמטות ה') ענין מאמר חז"ל "בשכת שאמר אברהם אבינו ואנכי עפר ואפר זכו בשניו לשתי מצוות אפר פרה ועפר סוטה" וא"כ למה מודגש נחלה בלי מצרים דוקא אצל יעקב?

אולם אולי אפשר לחלק בדוחק בין עפר הנאמר גבי אברהם לעפר הנאמר גבי יעקב.

בשיחה בחלק ט"ו שם על המילים וואס עפר ווייזט אויף תכלית הביטול, מעיר אד"ש בהערה 40: ראה ב"ר עה"פ (פס"ט, ה) מה עפר עשוי דיש לכל כו' ע"כ לשון ההערה.

נראה שמדובר כאן בעפר שאין בו שום חשיבות עד כ"כ שדיש לכל.

משא"כ לגבי עפר דאברהם הביא אד"ש בשיחה דשבת זו מה שמבאר רבינו הזקן באגה"ק סי' ט"ו וכן לשון השיחה "באגה"ק מבאר רבינו הזקן מ"ש אברהם אבינו "ואנכי עפר ואפר" שאמר זאת על האת נשמתו המאירה בגופו מבחי' החסד דאצילות "שאין דמיון וערך מהות אור האהבה המאיר בו אל מהות אור האהבה וחסד עליון שבאצילות, אלא כערך ודמיון מהות העפר שנעשה אפר אל מהותו ואיכותו כשהי' עץ נחמד למראה וטוב למאכל עד"מ" "שהאפר אין לו דלמיון וערך אל מהות העץ הגדול באורך ורוחב ועובי קודם שנשרף בו" ובנוגע לעניננו - הרי ע"פ משל זה

מובן בתוספת ביאור גודל מעלת הביטול ד"אנכי עפר ואפר",
עכ"ל השיחה.

ומזה ניתן לדייק הבדל שבין ב' בחינות עפר וביטול של
אאע"ה ושל יעקב: כי אאע"ה אמר "ואנכי עפר ואפר" על בחינת
החסד שבגופו שהשתנתה לגבי מה שהיתה באצילות ועפר הלינו
בדוגמת העפר שבד' יסודות כמ"ש באגה"ק שם "והכל שב אל העפר
שהוא האפר הנשאר אחרי שנפרדו ממנו אמ"ר" משא"כ בחינת עפר
שביעקב שמורה על בחי' יחידה שלא משתנית ולא מתלבשת אפי'
לא במקיפים הרחוקים כמבואר בלקו"ש שם ע' 229.

ודבר זה גם ניתן לדייק מל' "עפר הארץ" (דוקא) הנאמר
גבי יעקב ל"עפר" (סתם) הנאמר גבי אברהם. שכמובן מאגה"ק
עפר הנאמר גבי אברהם הוא בדוגמת יסוד העפר (ולא דוקא עפר
שדיש לכל אלא עפר) שיכול להמצא בכל דבר יוכל להיות דבר
חשוב כאחד ממרכיבי כל דבר.

^{דברי חכמים} והעירני חכם א' שחילוק זה יכול להתבטאות גם בדרך
ההלכה במ"ש אדה"ז בשו"ע הלכות פסח בענין "ביטול חמץ" (כידוע
שחמץ מורה על הישות וביטול חמץ על ביטול בחלית) סי' תל"ד
סעיף ז' וז"ל: "ויאמר כל חמירא וכו'... ולהוי כעפרא דארעא"
ומוסיף "פ"י לפי שהזהב נקרא ג"כ עפר וכו'... לכן צריך
לפרש כעפרא דארעא" עכלה"ק של אדה"ז.

ויכולים גם להוסיף שאולי זה מתאים גם עם מה שאמר אד"ש
שבת זו (ראה הנחות בלה"ק השמטות ה') שבד בבד עם ביטול
זה ד"ואנכי עפר ואפר" צריך להיות גם תוקף ועד לחכלית התוקף
עיי"ש וד"ל.

אבל עכ"ז צ"ל מש"כ בלקו"ש שם בחלק ט"ו שדוקא אצל
יעקב האיר בחי' יחידה כי הרי גם אצל אברהם האירה בחינה
זו כש"כ במאמר נתת ליראך תשל"ו שעתה יצא מוגה ע"י כ"ק
אד"ש (באות יג) "והלינו כי אאע"ה לא הי' מציאות לעצמו,
ואנכי עפר ואפר שזהו"ע המס"נ שמצד בחי' יחידה", וגם צ"ל
איך להתאים זה עם הביאור שבאגה"ק?

(אבל יש גם לדייק מהמאור שם שבד בבד עם ביטול זה
ישנו תוקף הכי גדול כש"כ שם וז"ל: "ודוקא מצד ביטול זה
ישנו תוקף הכי גדול... שפרסם אלקותו ית' בכל העולם"
עכ"ל המאמר).

ה. בלקו"ש חט"ו פר' ויצא א' ע' 228 מבואר שבכאו"א
מישראל בחי' היחידה הוא בשוה כיון שהיא למעלה מכוחות
האדם, ולמעלה מגילוי. דהיינו שיחידה שבנפש היא למעלה
מהמקיפים דנשמה, כי פעולות המקיפים הם לפ"ע האדם.
כמבואר בחסידות במאמר רז"ל "אע"ג דאינהו לא חזו מזלייהו
חזי" שמבחי' מזל שבנשמה (שהיא מקיף הנשמה) נופלין
הרהורי חשובה לאדם למטה בלי הכנות. משא"כ יחידה
שבנפש היא למעלה מפעולה נכרת באדם עד שנראה כאילו
אין לו שייכות ע"כ ע"ש.

ובסד"ה תקעו עת"ר "ובנפש היינו בחי' מקיף דיחידה
שהוא בחי' מקיף הרחוק שאינו מאיר גם בהעלם כו' דבחי'
מקיף דחי' מאיר בהעלם עכ"פ וכמו אע"ג דאינהו לא חזי
בבחי' גילוי ממש בנפשם כו' מ"מ מזלייהו חזי בבחי'
מקיף דנפשם כו'... ולזאת הגם דבחי' יחידה שבנפש
היא מיוחדת חמיד בבחי' יחוד ודביקות אמיתי בעצמות
א"ס ב"ה וכמא' חבוקה ודבוקה בך ושעש"ז נק' יחידה ע"ש
שמיוחדת ומקבלת מבחי' יחיד" עכ"ל וכן בד"ה וזאת
התרומה שם.

וצ"ע דבד"ה ראו כי ה' תרנ"ח ע' קח מבאר וז"ל
ולכן נאמר עלי' ד' לשונות נחת בראת יצרת נפחת כנגד
ד' בחי' נרנ"ח המחלבשי' בבחי' או"פ ובבחי' מקיף נק'
יחידה שאין בה שום התחלקות מדרי' כו' ומקבלת מבחי'
יחיד הוא הסוכ"ע והנה בחי' זו נק' מזלי' עכ"ל שמזה
משמע שמזל היא בחי' יחיד שלמעלה מיחידת הנפש בניגוד
ללעיל שיחידה היא למעלה ממזל (בחי' חי').

דוד דוב פלינקענשטיין

"מונחת באויר" ו"מונחת בארץ" -

ע"פ עבודה, ופנימיות העניינים

הת' שמואל גליצנשטיין

א.

הגמ' (שבת) בדף ד ע"א מביאה ציטוט מהמשנה, "פשט העני את ידו לפניו ונתן לתוך ידו של בעה"ב . . . חייב", ומקשה הגמ', "אמאי חייב, והא בעינן עקירה והנחה מעל גבי מקום ד' על ד' וליכא". על שאלה זו תי' רבה שהמשנה כר"ע שסבר "קלוטה כמי שהונחה", ופי' המושג "קלוטה", אין הכוונה שנמצאת ברה"ר, דא"כ לתוד"ה "אבל למטה מי" שאומר ש"כשהחפץ בידו של עני או של בע"ה לא שייך קלוטה", ולכאן הרי החפץ נמצא ברה"ר ושייחשב כמונח, אלא ע"כ "קלוטה" פי' - נקלטה, נתפסה ברה"ר, וא"כ כשמונחת בידו, כבר אינה מונחת ברה"ר, ו"קלוטה" הוי כמונחת באויר רה"ר. וכדמוכח מתוד"ה "דאמרינן" ששואל "דמאי פריך למימרא דפשיטא ליה לרבה (שלר"ע קלוטה כמי שהונחה)...אי משום דקאמר הא מני ר"ע היא היינו משום דלר"ע אית ליה ממ"נ דקלוטה כמי שהונחה דמיא, אבל אליבא דרבנן מספקא ליה" ומת' (בתי' הב') "דהא דקאמר הש"ס אבל למטה מעשרה ד"ה חייב דאמרינן קלוטה כמי שהונחה היינו לרבנן, אבל לר"ע קלוטה לאו כמי שהונחה דמיא, ומחייב משום דילפינן זורק ממושיט, דאי סבר כמי שהונחה דמיא . . . הוי כזורק מרה"י למקום פטור" - משמע שלשיטתו הונחה - פי' באויר רה"ר. אבל כנ"ל. שכשמונח בידו לא חשיב כקלוטה

ומונחת באויר רה"ר. והטעם בזה כציון הגרעק"א בגליון הש"ס: "ע"ל צ"ב ע"א תוס' ד"ה התם", ושם מבאר דלרבה אגד גוף שמיה אגד, וע"כ לא נחשב ידו כמונח באויר אותה רשות, כיון שקשור לגופו. ע"כ שיטת התוס'.

אך דעת רש"י שונה היא, שבד"ה "קלוטה" כותב: "החפץ הואיל ונקוט באוירה של רשות הרבים כמי שהונחה בתוכו הוא..", ומלשון זה ניתן ללמוד ^{21/08/2018}הן שהוי כהונחה באויר רה"ר, והן בקרקעו, אך שמעינן מעירובין (לג:): על דברי הברייתא ש"נעץ קורה ברשות הרבים והניח עליה גבוה י' ורחבה ד' עירובו עירוב, ואם לא אין עירובו עירוב" ובד"ה "אלא", שפרש"י בסופו "דלמטה מעשרה הוא לה כמאן דמנחא אארעא דמיא, דכל למטה מי' קלוטה כמה שהונחה דמיא", וחולק על תוס' שאומר שכיון שמונח על היד לא חשיב כ"הונחה" באויר רה"ר, אלא שגם ע"ג קורה, חשיב כמונח ע"ג קרקע.

וכן בגיטין ד' עט, א פרש"י בד"ה "כמי שהונחה" - "לארץ".

ב.

נמצא, שבעניין ההוצאה מרה"י לרה"ר, ד"קלוטה כמי שהונחה דמי", חולקים רש"י ותוס', האם הוי כ"מונח בארץ" (רש"י), או כ"מונח באויר" (תוס').

והנה, ידועים דברי רבותינו נשיאנו ש"תורה מלשון הוראה", וכפי שביאר זאת הרבי מספר פעמים שעניין ה"הוראה" שבתורה נלמד מכל חלק שבתורה, ועד"מ כשקיימת מחלוקת מן הקצה אל הקצה, הרי שיש ללמוד משני צדדי המחלוקת הוראה בעבודת ה', ואע"פ שההלכה היא רק כצד אחד¹.

1 לקו"ש חל"ד עמ' 150 אות ו. וכפי שמדגיש הרבי בשיחות רבות שהתורה היא "תורת חיים - הוראה בחיים", ועיין בשיחה הראשונה דש"פ בשלח י"א שבט תשמ"ה (תור"מ ח"ב עמ' 1101), שעניין ה"הוראה בחיים" שלומדים מכל עניין בתורה היא ע"ד "חיים" כפשוטו, שתלויים לא רק במזון אלא במיוחד באויר לנשימה שהוא בכל רגע ורגע, וכהלשון דתלמידי הישיבות - "פעולה נמשכת", עיי"ש.

ולהעיר, שמצינו ע"ד העניין דלקמן בכל התחומים מתורת הרבי (רשימות, לקו"ש, מאמרים וכו'), שמקשר עניין כנגלה דתורה עם פנימיות וכו'. ועיין בסה"מ קיץ ת"ש ד"ה רבי אומר (עמ' 72 ואילך) לרבי הרי"צ, שמבאר שם באריכות רבה שכל ענייני הנגלה דתורה - עניינם הוא ג"כ ברוחניות וכפי שמביא ע"ז כו"כ דוגמאות. עיי"ש.

ועד"ז י"ל גם בנדו"ד, וכדלקמן:

עה"פ² "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה" אומרים חז"ל³, "כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים שנאמר אז תתענג על ה' וגו' והאכלתיך נחלת יעקב וגו' לא כאברהם וכו' ולא כיצחק וכו' אלא כיעקב שכתוב בו ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה".

בלקו"ש⁴, הרבי מבאר את הקשר בין "שבת" לכך שהוא "בלי מצרים", ונקודת הביאור שם היא, דכיון ששבת עניינו הוא "מנוחת⁵ הנפש בעצמותה בבחי' יחידה שלמעלה מבחי' הגילוי שבמח ולב", לכן, עניינו הוא "בלי מצרים" ע"ד יחידה שאין לה הגבלות כלל. והקשר ליעקב דווקא הוא, כי האבות קיימו את שבת כמו כל המצוות בכללות, משא"כ יעקב קיים זאת באופן מיוחד, כיון שאצלו האירה בחי' היחידה יותר משאר האבות, ועניינו הי' ביטול בתכלית (שלכן נכתב בו "והי' זרעך כעפר הארץ"), שזה מתבטא בשמירת שבת דווקא שעניינה יחידה, כנ"ל. ועניין זה קשור במיוחד ל"תחומין" בשבת, כי היחידה קשורה ומאירה בתחום של כל יהודי⁶, שלכן עניין התחומין מפורש בכתוב בנוגע ליעקב שנזהר בזה (ועיין בלקו"ש שם האריכות בזה).

ועד"ז מבאר הרבי במקומות שונים⁷, שמטרת שליחותו של היהודי היא, שבכל מקום בו הוא נמצא, שהד' אמות שלו יאירו בצורה גלויה, ועליו להשפיע גם במקומות בהם יש לגלות את בחי' היחידה.

2 בראשית כח, יד.

3 שבת קיח ע"א

4 חט"ו שיחה א' לפר' ויצא.

5 מאמרי אדהאמ"צ קונטרסים ס"ע 8 ואילך.

6 אמרי בינה שער הק"ש פמ"ב

7 מתחיל מלקו"ש חט"ו שם, שמבאר שכך מפורש בענין ד"א (תחום) בשבת, וממשיך ב"קונטרס עניינה של תורת החסידות" בסופו, בעניין הד"א של כל יהודי בנוגע לקנין חצר, שנפעל ע"י היחידה שבו, עיי"ש. ולהעיר מריבוי השיחות בעניין ההסתגרות בד"א, שעם היותו "גדול בתורה" וכיו"ב, בכ"ז, מצד הכרח השעה עליו לצאת מהד"א ולהשפיע על יהודי נוסף וכו'.

ג.

והנה, "נשיא" הוא ר"ת "ניצוצו של יעקב אבינו", כי עניינו של נשיא הדור הוא קו האמצעי - תפארת, שזהו עניינו של יעקב⁹, ובמילא י"ל, שאצל כל נשיא מאיר עצם הנשמה בחי' יחידה, ע"ד יעקב אבינו, כנ"ל בשיחה.

וע"פ המבואר בהמאמר "ואתה תצוה"¹⁰, שבכאו"א יש ניצוץ מנשמת משה רבינו (נשמה כללית), וע"י ה"ראש" יש נתינת כח ל"רגלים" להוליך את ה"ראש" לכל מקום שהם הולכים ("שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב"), הרי שבכל אחד מישראל יש את הכח ממשה רבינו לפעול את עניינו של משה עצמו, להפיץ אלוקות בכל מקום וכו', שזה נעשה דווקא ע"י ה"רגלים"¹¹.

[ועפ"ז מובן, שעניין השייך לכאורה דווקא ביעקב, יהיה שייך גם לכאו"א מישראל מצד היותו חלק מה"נשמה כללית" של משה, שהוא (משה) ע"ד יעקב אבינו שעניינו הי' יחידה, כנ"ל.]

ובפשטות, הכוונה ב"ואתה תצוה" הוא, ל"שלוחים" שהרבי שלח לכל מקום בעולם, שע"י שכ"א מהם (ה"רגלים") מפיץ אלוקות במקומו, הוא מביא לשם את ה"ראש". והתפקיד של כל השלוחים (ושל כאו"א מאתנו) היא - כפי שהתבטא הרבי בריבוי שיחות - להפיץ את המעיינות חוצה.

ד.

והנה, בעניין ה"יפוצו מעיינותך חוצה", מביא הרבי בשיחה שתי פירושים¹²; (א) שהמעיינות עצמם נמשכים בבחי' "חוצה" (ולא רק

9 וכמבואר בארוכה בלקו"ש חכ"ו שיחה א' לפר' שמות, ועי"ש באריכות שעניין זה (קו האמצעי) שישנו אצל יעקב ישנו גם אצל הנשיא (משה).

10 קונטרס "פורים קטן - תשנ"ב". ולהעיר שזהו הקונטרס האחרון שהרבי חילק לכאו"א בידו הק', ואולי י"ל שזהו ע"ד ביאור הרבי על תורת המגיד ממעזריטש שאמרה בשבת האחרונה לחייו, שזהו כעין "צוואה" וכו', כמבואר בלקו"ש ח"י שיחה א' לפר' וישלח.

11 כמבואר במאמר "באתי לגני - תשי"א", שמבאר הרבי את עניינו של משה, שהוא "שביעי לראשון", שעליו לפעול את עניינו של הראשון (אברהם אבינו), שבכל מקום הפיץ אלוקות, ("אל תקרי ויקרא אלא ויקריא" וכו'), עי"ש בארוכה.

12 הבא לקמן הוא מלקו"ש ח"י (שם) ס"ט ואילך.

שהמעיינות פועלים בה"חוצה"), (ב) וזה גופא באופן של "יפוצו", ובל' השיחה שם, "עד שלא נשאר מקום פנוי מהם", שהרי אמיתת הענין ד"יפוצו" הוא כשאין מקום שבו נשאר להפיץ, דאל"כ, אי"ז שלימות העניין ד"יפוצו", כמבואר שם בהשיחה.

ובל' החסידות, שעניין המשכת ה"דירה", הוא לא רק שיומשך ב"תחתונים" (עניין הא'), אלא שבזה גופא, ביתר שאת ויתר עז "עד שלא נשאר מקום פנוי" (תחתון שאין למטה הימנו - עניין הב'), וכמבואר ב"באתי לגני - תשי"א" בתחילתו. ועי"ז פועלים את השלימות ד"נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים", שזהו בגאולה האמיתית והשלימה¹³ (שהרי כ"שלא נשאר מקום פנוי" אז "אתי מר - דא מלכא משיחא").

וי"ל, שזהו גם העניין דגילוי היחידה (כנ"ל) - שע"י העבודה בזמן הגלות באופן ד"יחידה", זוכים לשלימות שזהו גילוי היחידה בגאולה אמיתית והשלימה, וכמבואר בכמה מקומות¹⁴.

ועד"ז י"ל בענייננו:

מטרתינו היא לצאת מרשות היחיד - שזהו "יחידו של עולם", מל' "יחידה", לרשות הרבים - עוה"ז הגשמי שנק' "עלמא דפרודא"¹⁵ (שיש בו כמה רשויות, החל מ"דירה לו ית'" עד ל"מקום משכן הקליפות וכו'"), ולגלות בו את ה"יחידה" ד"יחידו של עולם" בשלימות, שיהי בגאולה האמיתית והשלימה כנ"ל.

ובענין זה (של יציאה מ"יחידו של עולם" ל"עלמא דפרודא"), ישנם שתי אופנים; "מונחת באויר" ו"מונחת בארץ":

ישנו (א) את עצם היציאה לעוה"ז, שזהו אופן הא' בה"יפוצו מעיינותיך חוצה" דלעיל - "מונחת (בעוה"ז, אבל) באויר" - שיטת תוס'.

13 כמבואר בהמשך תרס"ו בתחילתו. ועיין בתניא פל"ו.

14 ראה לדוגמא במאמר ד"ה ואתה ברחמיך הרבים, סה"מ מלוקט ח"ד ס"ז בסופו. ועד"ז בכוכ"מ מאמרים ד"ה "פרה בשלום נפשי" מכוכ"ש שנים.

15 ענין זה (לצאת מ"יחידו של עולם" ל"עלמא דפרודא"), נזכר במאמר בלתי מוגה מש"פ בשלח תשמ"ג (לקראת סופו), תו"מ ח"ב עמ' 920. וראה בענין זה (הוצאה מרה"י לרה"ר) באו"א, במאמר ד"ה רבי אומר - קיץ ת"ש (שם).

וישנו האופן (ב) "שלא נשאר מקום פנוי" בעוה"ז - אופן הב' בה"פוצו מעיינותיך חוצה" - "מונחת בארץ" - שיטת רש"י.

והאופן הב', זהו השלימות שפועל את הגאולה האמיתית והשלימה, כי באופן זה יהיה "נחלה בלי מצרים"¹⁶, ו"אתי מר - דא מלכא משיחא", כ"יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים".

ה.

והנה ידוע, שלכל יהודי - מי שלא יהי' - יש לו את בחי' היחידה, רק שאי"ז ניכר כ"כ בגלוי, וצריך לגלות את זה, כנ"ל.

וי"ל, שזה הכוונה בגמ', "קלוטה כמי שהונחה דמי", שבכדי להגיע ל"הונחה" - דירה בתחתונים, צריך שהחפץ לא רק ימצא ברה"ר (עוה"ז), אלא שיתפס בו (כנ"ל), שהכוונה בזה היא (בעבודת השם), שאי"ז מספיק שנמצא אצלו בחי' היחידה, אלא עליו "לקלוט" אותו שישפיע בגלוי.

וכמו שזה אצל ה"עולם קטן - זה האדם"¹⁷, עד"ז הוא גם ב"עולם גדול" - עוה"ז הגשמי, שצריך לפעול בו, שבחי' היחידה שנמצאת בו בהעלם תחדור ותיקלט בו, כנ"ל¹⁸.

והכח לכ"ז הוא ממש רבנו (כנ"ל), ש"זן ומפרנס את האמונה" ונותן את הכח לפעול בזמן הגלות בבחי' היחידה, וכמבואר ב"ואתה תצוה"¹⁹.

16 להעיר, שמארו"ל זה (שהובא בלקו"ש חט"ו) נלמד מהפסוק "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה", שמפסוק זה הדגיש הרבי פעמים רבות את הענין ד"יפוצו מעיינותיך חוצה".

17 וכדכתיב "ואת העולם נתן בלבם", שע"י העבודה בלב האדם, ישפיע גם בעולם (עיין בסוף ד"ה שוכה ישראל שבהמשך תרס"ו). ויש לקשר זה עם המבואר ב"באתי לגני - תש"ל (סה"מ מלוקט ח"ד ס"ח-ט), שבחי' הביטול בתכלית של הנשמה להקב"ה באופן ש"אין זר אתו" (הדרגה הגבוהה ביותר) הוא בלב דווקא, כפי שנלמד שם מדברי בני יעקב לאביהם ש"אין בלבך אלא אחד", שה"אלא אחד" הוא בלבך דווקא (ובהדגשה "בלבך" - בתוך לבך, פנימיות הלב), וכפי שזה באדם, ש"את העולם נתן בלבו", עד"ז יש בחי' זו בעולם שתתגלה לע"ל.

18 ובזה מודגש הלשון "קלוטה כמי שהונחה דמי", שע"י ה"קלוטה" בלבד - שמתדירים בעוה"ז את בחי' היחידה, הרי שנעשה בדרך ממילא ה"הונחה"-דירה בתחתונים, ומגיעים לשלימות.

19 ס"א. ולהעיר. שבהמאמר שם מובא הלשון "עצם הנפש" ולא "יחידה".

בענין שביתה ומנוחה בשבת

הת' שמואל הכהן

תלמיד בישיבה

בלקו"ש חלק ט"ו פ' ויצא (שיחה א'), מביא כ"ק אדמו"ר מה"מ את ביאורו של אדמו"ר האמצעי בחילוק שבין מצוות שמירת שבת לשאר המצוות. שעניינן של שאר המצוות הוא 'עבודה ועשייה', ולכן שייך חילוק באופן קיומן בין צדיקים לאנשים פשוטים. משא"כ עניינה של מצוות שבת הוא שביתה ממלאכה - העדר העשייה, ובהעדר פעולה אין חילוק בין צדיקים לאנשים פשוטים.

בשיחת חנוכה (ב') בחלק הנ"ל, מבאר הרבי את מעלתה של שבת על חנוכה. שעיקר עניין השבת הוא באופן של חיוב, כלי הרמב"ם: "שביתה בשביעי מצות עשה שנאמר ביום השביעי תשבות". וכמו שכתב בשיחה וזלה"ק: "ווארום דער ענין המנוחה בשבת איז ניט אן ענין פון העדר נאר אן ענין חיובי" וכו'. אם כן יוצא, שבשיחת פרשת ויצא מסביר הרבי שעניין השבת הוא **העדר ושביתה**, בשונה משיחת חנוכה בה מוסבר שעניינה **חיוב**.

לכאורה צריך לומר, שהציווי על שמירת השבת הוא אכן עניין של חיוב, לשבות ולנוח - "וינח ביום השביעי". אך בכדי לקיים זאת **בפועל**, שובת היהודי ממלאכה שזהו עניין של שלילה והעדר. והיינו, שעל ידי השביתה והעדר **העשייה** מקיים היהודי **מצוות עשה** של מנוחה.

ועל פי זה יובנו דברי הרבי המובאים לעיל. בשיחת פרשת ויצא מוסבר עניין שבת מצד קיום היהודי - שלילה והעדר עשייה. משא"כ בשיחת חנוכה מוסבר הציווי והפועל יוצא ממעשה (-שביתה) היהודי - מנוחה באופן של חיוב.

מצוות שביתה בשבת

הת' שלום דובער הלוי בורגן

תלמיד בישיבה

-א-

בלקו"ש חכ"א (ע' 71) מביא כ"ק אדמו"ר את דברי הרמב"ם בתחילת הל' שבת, וז"ל הרמב"ם: "שביתה בשביעית ממלאכה מ"ע שנא' וביום השביעי תשבות, וכל העושה בו מלאכה ביטל מ"ע ועבר על ל"ת שנא' לא תעשה כל מלאכה". ומזה לומד דבשבת יש ב' ענינים ענין שלילי ל"ת (אסור מלאכה) וענין חיובי מ"ע (לשבות) וממשיך שם דב' ענינים אלו נלמדים מפסוקים שבב' פרשיות שבתורה, עיי"ש.

19/08/2018

ובלקו"ש חט"ו (ע' 277) כותב וזלה"ק: "דעם חילוק צווישן דער מצוה פון שבת און אנדערע מצות, אנדערע מצות וויבאלד זייער אופן הקיום איז דורך אן עבודה ועשי', זיינען דא חילוקים צווישן דעם אופן קיום המצוה דורך צדיקים גדולים און דעם אופן הקיום דורך אנשים פשוטים, צדיקים גדולים בא זייער הנחת תפילין כנגד הלב ועל הראש, למשל, איז דאך ביי זיי דער לב ומוחין שבראש באופן נעלה יותר - משא"כ ביי אנשים פשוטים, און ביי אנדערע מצוות.

דאקעגן די מצוה פון שמירת שבת וואס באשטייט פון מנוחה און "שביתה" פון עניני עשי', איז דאך אין דעם ניט, אין דעם העדר ניטא קיין אונטערשייד צווישן איין איד און א צווייטן כו'... איז עס בלויז א חילוק אין די ענינים פון וועלכע מאיז שובת, אבער אין ענין און עצם השביתה זיינען הכל שוין לפניו.

ובהמשך השיחה מבאר ענין זה עפ"י ביאור אדהאמ"צ עה"פ "כי מאתך היא מנוחתם" שזה ענין של מנוחה שקשור עם עצם הנפש, ולכן כולם שוים ממש.

והיינו שבשאר מ"ע יש חילוק בין צדיקים לאנשים פשוטים באופן עשיית
וכוונת המצוה, משא"כ בשבת ענין השבת הוא שביתה ומנוחה, ובעצם ענין
השביתה כולם שווין ממש.

ושם בהערה 17 "אין להקשות דה"ז בכל מצוות ל"ת – ואינו – כי לדוגמא
הלאו דלא יהי' לך אלוקים אחרים – תוכנה האיסור דע"ז (דשייך לאמונה
ודעת כו') ו"כתוצאה" מזה בא האיסור דעשיית ע"ז, השתחווה כו' והשבתת
ע"ז כו', משא"כ השביתה ומנוחה דשבת – זהו תוכן הציווי (ו"מנוחה שלימה"
שביתה "מכל מלאכה") וכמש"נ לא תעשה כל מלאכה גו' כי גו' וינח ביום
השביעי", עכ"ל.

בפשטות כוונתו לומר, דאיסור מלאכה וחיוב שביתה בשבת, שונה משאר
המצוות כיון שהסיבה (וינח ביום השביעי) והמסובב (שצריך לשבות
ממלאכה) שווים. משא"כ בשאר מל"ת שטעם האיסור שונה מהאיסור עצמו.

אלא שלכאו' צ"ב בזה דלכאו' גם בעניין שביתת הקב"ה, שהוא הגורם
לציווי "לא תעשה כל מלאכה" יכול להיות חלוקי מדרגות בהשגת הענין. אלא
עכצ"ל דבע"ז האיסור מסובב מהעניין דאיסור ע"ז (השייך לאמונה ודעת),
ובזה יש חילוקי מדריגות. משא"כ בשבת הציווי לשבות מסובב מזה ש"וינח
ביום השביעי", ולא מהתוכן ד"וינח ביום השביעי". ובזה אין חילוקי מדריגות.

אמנם לפי"ז יקשה לאידך גיסא: דלכאו' ישנם כמה איסורים שלא שייך
בהם חילוקי מדריגות, כגון "לא תגנוב" דלכאו' מה שייך חילוקי מדריגות,
בהסיבה ד"לא תגנוב". ומה מוסיף בזה העניין דשביתה היא גם תוכן הציווי.

ואולי אפשר לבאר: שבכל מל"ת אע"פ שבאי העשיה אין חילוקי דרגות,
מ"מ אין תוכן בעצם המל"ת אלא שהאיסור לעשות מסובב מעניין חיובי –
החסרון שבעשיית האיסור, ולא שיש עניין באי העשיה עצמה. ובעניין זה
(הגורם לאיסור) שייך חילוקי דרגות. משא"כ בשביתה בשבת, שהיא מצוות
עשה, היינו עניין חיובי בעצם אי העשיה, וזה אינו מסובב מעניין אחר ששייך
בו חילוקי מדרגות, אלא מ"וינח ביום השביעי", ז.א. שהשביתה היא גם תוכן
הציווי.

ובזה לכאו' אפשר לפרש בב' אופנים:

סניף תל אביב

א. דהקשה דגם במל"ת כולם שווים, ואין חילוק בין אחד לחבירו בעשיית המצוה, ומה החידוש בשבת דוקא, וע"ז מסביר דכל מל"ת הם תוצאה של ענין אחר ולא תוכן הציווי, וע"ז הביא הדוגמא מע"ז. משא"כ מ"ע דשביתה היא תוכן הציווי (כנ"ל).

ולאופן זה יוקשה אמאי הביא הפסוק ד"לא תעשה כל מלאכה", שתוכנה הוא ענין שלילי (מל"ת) בשעה שבא להסביר שמצוות שבת זהו ענין חיובי של מנוחה.

ב. בתירוצו בא לחלק גם בין מצוות ל"ת דשבת, לכל מל"ת שבתורה. ומסביר שאפי' מל"ת דשבת אי"ז תוצאה אלא זהו תוכן הציווי, והוא לא תעשה כל מלאכה. אלא דגם לאופן זה יוקשה אמאי ממשיך ואומר וכמש"נ לא תעשה כל מלאכה, כי וינח ביום השביעי, דלכאורה וינח ביום השביעי זהו מ"ע דשבת כדלקמן שם בשיחה, והרי הוא בא לומר בנוגע למל"ת דשבת.

תאריך 19/08/2018

-ב-

ונ"ל יותר כאופן הב', דמחלק מל"ת דשבת משאר מל"ת שבתורה, ולפי"ז גם מצד הענין השלילי דשבת יהיו כולם שווין ממש, ולא יהי' חילוק בין צדיקים לאנשים פשוטים.

ואעפ"כ לא יוקשה השאלה הנ"ל, וכדלקמן.

דהנה בלקו"ש חט"ו (ע' 377) מבאר, "שבת איז עיקרה אין אן אופן פון חיוב... אעפ"י אז רוב הלכות שבת זיינען אינעם סוג פון מל"ת, ל"ט אבות מלאכת כו', ...אעפ"כ איז תוכנה ועיקרה דער ענין החיוב - שביתה ומנוחה ווארום דער ענין המנוחה בשבת איז ניט אן ענין פון העדר נאר אן ענין חיובי". וכן בלקו"ש חכ"א (ע' 71) עיי"ש.

ועפי"ז אפ"ל דהמצוות ל"ת דשבת מסתעף ממ"ע דשבת, והיינו כיון די ש ציווי על מנוחה ע"כ לא תעשה כל מלאכה. ואע"פ שהמל"ת היא תוצאה של ענין חיובי, מ"מ אין חילוק בין צדיקים לאנשים פשוטים, מאחר ובמ"ע דשבת גופא אין חילוקים וכנ"ל בשיחה. ולפי"ז יובן מש"כ שם לא תעשה כל מלאכה

כי וינח ביום השביעי דכיון דמל"ת דשבת מסתעף מהענין של וינח ביום השביעי שהוא מ"ע.

19/08/2018

- ג -

ובזה מיושב שפיר עוד קושיא, דהנה בהמשך השיחה הנ"ל (חכ"א ע' 74), מבאר כ"ק אדמו"ר "ס'איז מבואר אין חסידות אז די צוויי ענינים הנ"ל אין שבת - די שביתה פון מלאכה (כי בו שבת מכל מלאכתו), אין די שביתה ומנוחה חיובית (וינח ביום השביעי) זיינען צוויי מדריגות אין שבת, שבת דלילה און שבת דיומא כו', כללות ענינה פון שבת איז נקראת לשבת עונג, דער ענין העונג, און אין דעם תענוג זיינען דא צוויי מדריגות, דער תענוג פון דעם וואס ער איז "שובת מלאכתו", דהיינו אז זיינע כוחות וועלכע זיינען נמשך ונתצמצם אין דער עשי' און מלאכה זיינען חוזר למקורם אין נפש כו', אבער "דער" תענוג איז נאך פארבונדען מיט מלאכה ער קומט צו זיך פון זיין הארעוואניע.

למעלה מזה איז דער תענוג וואס אז פארבונדן מיט מנוחה בעצם, (וואס קומט נאך דעם תענוג משביתה ממלאכה), וואס דעמאלט ווערט נתגלה עצם התענוג וואס איז העכער פון האבן א שייכות מיט די פרטי העשי' פון דער מלאכה און מלאכה בכלל", עכלה"ק. ז"א הענין השלילי דשבת קשור עם העונג שהוא "שובת ממלאכתו", משא"כ הענין החיובי קשור עם "מנוחה בעצם".

והנה במאמרי אדמוהאמ"צ - קונטרסים (ע' י) כתוב וזלה"ק: "... וכידוע שהמצות שבת אין שום הפרש בין גדולי עולם לקטני ההמון ממש, "והטעם הוא" כי מצות שבת הוא שביתה ממלאכה ובורר אסור בגשמיות וברוחניות וכו'... ולכאורה עפ"י מה שחילק רבינו בין הענין השלילי והחיובי דשבת, שהענין השלילי קשור למנוחה של שביתה ממלאכה, והענין החיובי קשור עם מנוחה בעצם, א"מ כלל מש"כ אדהאמ"צ שמצד מצוות שבת שזה שביתה ממלאכה מצד זה אין הפרש בין גדולי עולם לקטני ההמון, דהרי בפשטות

1. ע"ד מש"כ לקו"ש ח"ו (ע' 128) וז"ל: ווען מען שטויסט זיך אן אויף א לאו, ווי אלוקים אחרים די גרעסטע התנגדות צו אחדות ה' - דערפילט מען אפילו אין דעם, ניט אזוי דעם לאו די שלעכסטע זייט, נאר בעיקר דעם הן די גוטע זייט, דאס וואס דורך דעם מנגד קען מען מקיים זיין דעם אויברשטנס' ציווי. לא יהי' לך ועל לאו הו.

מנוחה ושביטה ממלאכה, קשור עם הענין השלילי דשבת, וכמובא לעיל בנוגע למל"ת שאי"ז דומה למצות שבת מאחר ובמל"ת רק באי פעולה כולם שווים אמנם סו"ס מצד הסיבה והטעם יש חילוקי דרגות וא"כ לכאורה מצד ה"מנוחה ממלאכה" צ"ל חילוקי דרגות.

אלא שעפ"י המבואר לעיל אתי שפיר דבריו מאחר וגם במל"ת דשבת יש את הענין דכולם שווים לטובה, כיון שבאה כתוצאה מהמ"ע דשבת, שבה – כמבואר – כולם שווים.

-ד-

אלא דאכתי צ"ב, דעפ"י הנ"ל יוצא ב' דרגות במנוחה, מנוחה ממלאכה ומנוחה בעצם. והוסבר לעיל מזה דכתב אדמהאמ"צ הלשון שביטה ממלאכה. משמע דמדבר לגבי הדרגה הא' (וכנ"ל דקאי על הענין השלילי דשבת).

והנה בביאור הענין שם (מאמר אדמהא"מ קונטרסים) כתב וזלה"ק: והנה ג"ז יכירו וידעו שהם בחי' הנשמות בגופים דוקא, כי מאתן היא מנוחתם היינו מנוחתם דשבת שבעשי' דוקא מאתך היא מאתך ממש ודוקא המצות שבת... וכן כתב אח"כ, וזהו מנוחה שלימה מבחי' שלימותא דכולא בחי' היש האמיתי שאתה רוצה בה בעצמותו יכירו בניך וידעו כי מאתך העצמי היא מנוחתם וכו'...

ובהשיחה לפ' ויצא הנ"ל (חט"ו ע' 228) מבאר כ"ק אדמו"ר בארוכה את ביאור אדמהאמ"צ, ומסביר שם: "מנוחת שבת איז מאתך ממש פון עצמותו ומהותו ית' און דערפאר איז די מנוחה אויך ביי אידן פארבונדן מיט עצם הנפש הנפש ממש בחי' יחידה..."

ובמאמר ד"ה אלה תולדות נח' (מלוקט ה') כתוב בזה"ל: "...ויש לקשר זה עם מה שאומרים דמנחת שבת כי מאתך היא מנוחתם שהמנוחה דשבת היא מאתך, מאתך ממש, ומנוחה זו היא כוללת גם המנוחה דיומא דשבתא ודמעלי שבתא, זכור, ושמור".

ומזה יוצא דלא רק שאי"ז הבחי' דמנוחה ממלאכה, אלא זה נעלה יותר ממנוחה בעצם, וצ"ע בכ"ז.